

Bharuch Nature Conservation Society

bharuch.nature.club@gmail.com

<https://www.facebook.com/BharuchNatureClub>

Volume # 008

DECEMBER 2013

આ અંકનું વૃક્ષ

ગુલાબી કાચનાર[આસત્રો] (Pink Butterfly Tree)

સામાન્ય અંગ્રેજી નામ : Pink butterfly tree, Purple bauhinia, Purple butterfly tree, Purple orchid tree
હિંદી : કચનાર
તમિલ : Nilattiruvatti
બંગાળી : Koral
આસામી : Og-yok
મરાઠી : રક્તકંચન,
કન્નડ : દેવકંચન
શાસ્ત્રીય નામ : Bauhinia purpurea

ભરૂચ શહેરમા વૃક્ષનું સ્થાન : રિલાયન્સ કાવેરી એપાર્ટમેન્ટ, જીઆઈડીસીમા રોડ સાઇડ પર, જીએનએફસી રોડ પર વગેરે

હાલમા આ વૃક્ષની ફૂલોની મોસમ પૂરી થવાની તૈયારી છે છતાંપણ ઘણા વૃક્ષો પર હજી ફૂલો છે. ઘણા વૃક્ષો પર ફૂલની અવસ્થાબાદ ફ્રમળી શીંગ તૈયાર થઇ રહી છે.

આપણા દેશનું વનની અને બહુઉપયોગી એવું આ વૃક્ષ ખાસ ઓળખવા જેવું છે. આપણામાંથી ઘણા બધાએ આ વૃક્ષ જોયેલું પણ નામ જાણતા નથી. ભરૂચમા પણ ઘણી બધા સ્થળ પર આ વૃક્ષ છે. મધ્યમ કદનું અને ઝડપથી ઉગતું આ વૃક્ષ પાનખર પ્રકારનું છે. વધુમા વધુ 10 મીટરની ઉંચાઇ હોય છે. પણ સૂકા વિસ્તારોમા ઉંચાઇ ઓછી હોય છે.

વૃક્ષના પાંદડા 12 X 12 સેમી પહેળા, જોડિયા અને બહારની તરફથી ગોળાકાર જેવા હોવાથી સહેલાઈથી ઓળખી શકાય છે. ફૂલો લગભગ ગુલાબી-જાંબલી જેવો રંગ ધરાવે છે પણ તેમા ઘણી વખત ફેરફાર પણ હોય છે. ક્યારેક સફેદ કે આછી ગુલાબી અંચવાળા પણ હોય છે. ફૂલને પાંચ પાંખડી હોય છે અને તે એકબીજાથી છૂટી હોય છે.

આજ પ્રકારના પર્ણો ધરાવતા બીજા કાંચનાર પણ આપણે ત્યા જોવા મળી જાય છે. જેમા આસીત્રી મુખ્ય છે. ગુજરાતમા આસીત્રીના પાંદડાનો ઉપયોગ તમાકુ ભરી દેશી બીડી વાળવામા ખાસ પ્રચલિત છે. આસીત્રીની જેમ કાંચનારના પાંદડા પણ દેશી બીડીવાળી ધુમ્રપાનમા વપરાય છે. બજારમા મળતી બીડી એ જંગલમા થતા ટીમરૂના વૃક્ષની હોય છે.

આ વૃક્ષ તેના સુંદર અને આછા સુગંધિત ફૂલોને કારણે દુનિયાભરના બગીચાઓ અને રસ્તાઓમા સુશોભિત વૃક્ષ તરીકે ખુબ જ પ્રખ્યાત છે. આ ઉપરાંત ભારતીય પ્રાચીન આયુર્વેદ અનુસાર તે ખુબ જ મહત્વનું ઔષધિય વૃક્ષ પણ છે. તેની છાલને ચામડીનાદર્દોમા તથા રક્તપિત્તમા વાપરવામા આવે છે. છાલનો ઉકાળો મરડા જેવા પેટના રોગોમા લાભદાયી છે. થાઇરોઇડ ગંધિના રોગોમા પણ પાન અને ફૂલને ઉપયોગમા લેવાનો ઉલ્લેખ આયુર્વેદ સાહિત્યોમા મળે છે. તેના પાન અને ફૂલ ખાંસી/ઉધરસ જેવા દર્દમા ઉપયોગી છે. તેના ફ્રમળા પાન અને ફૂલનો ઉપયોગ શાકભાજી તરીકે આદિવાસીઓમા પ્રચલિત છે અને ખુબ જ ગુણકારી મનાય છે. વૃક્ષનો ગુંદર કાચનાર ગુગળ તરીકે ઓળખાય છે અને આયુર્વેદમા દવાઓ માટે ખુબ જ વપરાય છે.

પાકિસ્તાનમા તેના ફૂલ અને ફૂલની કળીઓનો ઉપયોગ માંસ અને માછલીમાથી બનતી વાંનગીઓને વિશિષ્ટ સ્વાદ આપવા માટે ખાસ વપરાય છે.

સરગવાના ફૂલની જેમ આ ફૂલ પણ કઢી, ભાજી કે બાફેલા મુઠિયા બનાવવામા કરી શકાય છે.

નોંધ: "ભરૂચ પ્રકૃતિ મંડળ(ભરૂચ નેચર ક્લબ)"ની નવી ઓળખ હવે "ભરૂચ પ્રકૃતિ સંરક્ષણ મંડળ(ભરૂચ નેચર કન્ઝર્વેશન સોસાયટી)" છે.

What is Next

નર્મદાનગર કોમ્યુનિટી સાયન્સ સેન્ટર અને ભરૂચ નેચર કન્ઝર્વેશન સોસાયટી દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ માટે તા. ૧૪ અને ૧૫મી ડીસેમ્બરના રોજ "પ્રકૃતિ શિક્ષણ શિબિર"

વધુ વિગત માટે NCSC નો સંપર્ક કરો

Bird Notes

જી.એન.એફ.સી. ટાઉનશીપ ખાતે મોરના વિકસિત બચ્ચાઓ શોડા સમય પહેલાં મેં જે મોરના બચ્ચાઓને એકદમ નાના અને મરઘીના તાજા જન્મેલા બચ્ચાઓ જેવા જોયા હતા તે સમયના હશે તેવા મેં હમણાં જોયા તો દોઢથી બે ફૂટના થઇ ગયેલ છે. હું જ્યારે સવારના નીત્યાક્રમે બેડમિન્ટન રમીને હિતેશને ટાઉનશીપના પાછળના દરવાજે મુકીને પાછો આવતા વખતે નર્સરીવાળા રસ્તે ઘેર જઈ રહ્યો હતો ત્યાં રસ્તામાં અચાનક જ એક ઢેલચે રસ્તો ઓળંગ્યો અને પાછળ લગભગ ૧.૫ ફૂટના બે બચ્ચા હતા જેની કલગીઓ ફૂટી નીકળી હતી અને રંગ હજુ પણ ભૂખરો જ હતો. જન્મ સમયે લગભગ ૬-૭ બચ્ચામાંથી કદાચ બે-ત્રણ જ પુખ્ત થતા સુધી જીવિત રહેતા હશે એવું હું માનું છું.

-હિરેન મજીરીયા

Important Information

IF ANYONE WANT TO SUBSCRIBE TO THIS NEWSLETTER DIRECTLY, PLEASE [CLICK HERE.](#)

Forward above link to someone interested in our activities.

NOTE: "Bharuch Nature Club" has been renamed as "Bharuch Nature Conservation Society" now.

આ અંકનું પક્ષી

સિફિયા માખીમાર (Red-throated/Red-breasted Flycatcher)

સિફિયા માખીમાર એ મોટેભાગે ભારતીય ઉપમહાદ્વીપમાં અને આખા દક્ષીણ-પૂર્વીય એશિયામાં જોવા મળે છે. આપણા ગુજરાતમાં તે શિયાળુ પ્રવાસી પક્ષી છે. આ પક્ષી વિષે અત્યારે ખાસ એટલા માટે લેખ લખ્યો છે કે તે અત્યારે જોવા મળે છે અને લગભગ ફેબ્રુઆરી સુધી જોવા મળશે.

વર્ણન

આ પક્ષીની લંબાઈ ૧૧.૫ થી ૧૨.૫ સે.મી. હોય છે. પૂંછડીની બાજુઓ સફેદ હોય છે. નરનું ગળું નારંગી રંગનું હોય છે. માદા તથા કેટલાક નરોમાં મલાઈ જેવા સફેદથી રાખોડી સફેદ નીચેનો ભાગ હોય છે. નરમાં રાખોડી છાતીની પટ્ટી હોય છે. તેની ચાંચ જાડી પણ એકદમ અણીદાર હોય છે જે તેને હવામાં ઉડતા જતુઓ પકડવામાં ઉપયોગી થાય છે. આ પક્ષીને દરથી પણ ઓળખવું સહેલું છે. તે પોતાની પાંખો હંમેશા તેની પૂંછડી કરતા નીચે રાખે છે. પૂંછડી મોટેભાગે સમતલ અથવા ઊંચી રાખે છે. તે મોટેભાગે શાંત બેસી રહે છે અને "ચીપ-ચીપ-ચરરર" એવો અવાજ કરતુ ઉડે છે. આ પક્ષીઓ (તેના કુળના બીજા પક્ષીઓની જેમ) મોટા ઝાડની નીચેની ડાળીઓ પર બેસી રહે છે જેથી જમીન પર કે હવામાં ઉડતા ફૂદા-જંતુને પકડી શકે અને ખાસ કરીને શિકારી પક્ષીઓની નજરથી પણ બચી રહે છે.

ખોરાક અને આવાસ

તેઓ કીટકભક્ષી હોવાથી મોટેભાગે કીટકો જ આરોગે છે. ક્યારેક તે ફળો પર પણ નભે છે. તે મોટેભાગે ઝાડની નીચેની ડાળીઓ પર અને જમીન પર ઝાડી-ઝાંખરા પર જોવા મળે છે.

સંવનન

તે પૂર્વી-યુરોપ અને મધ્ય એશિયામાં પ્રજનન કરે છે અને બીજા માખીમારની જેમ ઝાડની ડાળીઓના સાંધાવાળા ભાગ પર લટકાવીને માળો બાંધે છે. માળો મોટેભાગે માદા જ બનાવે છે. પ્રજનન પછી માદા ચારથી સાત ઈંડા મુકે છે જેનું સેવન ૧૨-૧૫ દિવસ સુધી ચાલે છે. ઈંડાનું સતત સેવન પણ માદા જ કરે છે. આ સમય દરમિયાન નર તેને ખોરાક લાવી આપે છે. અને બચ્ચા લગભગ એકસાથે જ જન્મે છે અને નર-માદા બંને બચ્ચાઓને ખવડાવે છે.